

KÁROLI GÁSPÁR
REFORMÁTUS EGYETEM

KUTATÁSOK A JAPÁN NYELVÉSZETBEN

Japán nyelvészeti konferencia a Károli Gáspár Református Egyetemen

PROGRAM

és

ABSZTRAKTFÜZET

2026

Helyszín

Károli Gáspár Református Egyetem
Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar
1088 Budapest, Reviczky utca 4.
Díszterem (I.100)

Időpont

2026. április 1. 10:00-18:00

Szervező

Károli Gáspár Református Egyetem
Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar
Japanológia Tanszék

Szervezőbizottság:

Horváth Dávid
horvath.david@kre.hu

Hrabovszky Dóra
hrabovszky.dora@kre.hu

Absztraktbíráló bizottság

Dr. Hidvégi Zsófia, Eötvös Loránd Tudományegyetem
Dr. Samu Veronika, Károli Gáspár Református Egyetem
Dr. Somodi Júlia, Károli Gáspár Református Egyetem
Dr. Székács Anna, Budapesti Gazdaságtudományi Egyetem
Dr. Uchikawa Kazumi, Eötvös Loránd Tudományegyetem

PROGRAM

10:00 Megnyitó

Dr. Hidasi Judit köszöntő beszéde

10:10-11:00 – Plenáris előadás

Moderátor: Horváth Dávid, Hrabovszky Dóra

Dr. Kádár Zoltán Dániel

MIKÉNT VIZSGÁLJUK A JAPÁN TISZTELETI KIFEJEZÉSEKET RENDSZERSZERŰEN: PRAGMATIKAI
MEGKÖZELÍTÉS

11:00-11:15 – Szünet

11:15-13:05 – I. szekció

Moderátor: Szemerey Márton, Dr. Samu Veronika

Dr. Sato Noriko

KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZÖTTI JAPÁN NYELV-OKTATÁS MAGYARORSZÁGON

Szemerey Márton

A KOLLEKTÍV TRAUMATIZÁCIÓ NYELVI MARKEREI JAPÁN NÉPHISTÓRIAI SZÖVEGEKBEN

Gottner Richárd Gábor

AZ AIKIDÓ TERMINOLÓGIAI KIHÍVÁSAI

Máté Zoltán Imre

A JAPÁN ÍRÁSREFORMOK MAJDNEM ELFELEDETT 'MOSTOHAGYEREKE': A RÓMADZSI

Nemes Domonkos

THE ILLUSION OF EQUIVALENCE: SEMANTIC DIVERGENCE IN JAPANESE AND TRADITIONAL
CHINESE N2 VOCABULARY

13:05-14:00 – Ebédszünet

14:00-15:50 – II. szekció

Moderátor: Máté Zoltán, Dr. Wakai Seiji

Dr. Hidvégi Zsófia:

A RYÜKYŰI NYELVEK ALULRÓL ÉS FELÜLRŐL SZERVEZŐDŐ DIGITÁLIS NYELVI REVITALIZÁCIÓS
ERŐFORRÁSAINAK ELEMZÉSE

Dr. Lázár Marianna

KORAI JAPÁN NYELVEMLÉKEK A KOFUN-KORI KARDFELIRATOKON: AZ INARIYAMA ÉS ETA
FUNAYAMA KARDOK VIZSGÁLATA

Dr. Samu Veronika

A FORDÍTÓI INTERJÚK MINT PARATEXTUSOK A JAPÁN-MAGYAR SZÉPIRODALMI FORDÍTÁSBAN

Sláncz Balázs

A SZÖVEGKOHÉZIÓ CÉLNYELVI MEGALKOTÁSA ÉS ÚJRATEREMTÉSE JAPÁN-MAGYAR
MŰFORDÍTÁSBAN

Dr. Wakai Seiji

POLITENESS ÉS KEIGO – MIÉRT VAN SZÜKSÉGE A JAPÁNOKNAK A KEIGÓRA?

15:50-16:10 – Szünet

16:10-18:00 – III. szekció

Moderátor: Horváth Dávid, Hrabovszky Dóra

Szántai Patrícia

SZAVAK HATÁROK NÉLKÜL: A JAPÁN JÖVEVÉNYSZAVAK DINAMIKÁJA

Száz Marianna

DIRECTIONAL AND LOCATIVE CASE MARKERS IN JAPANESE AND KOREAN: A TYPOLOGICAL
COMPARISON

Tóth Balázs

A JLPT ÉS A KER SZINTJEINEK MAGYARORSZÁGI MEGFELELTETÉSEI DIÁKOK ÉS TANÁROK
SZERINT

Horváth Dávid

A JAPÁN MINT IDEGEN NYELV OKTATÁSÁNAK KERETRENDSZEREI A NYELVI IDEOLÓGIÁK
SZEMSZÖGÉBŐL

Hrabovszky Dóra

IDŐMETAFORÁK A NYUGDÍJRÓL SZÓLÓ ONLINE NARRATÍVÁKBAN

PLENÁRIS ELŐADÁS

MIKÉNT VIZSGÁLJUK A JAPÁN TISZTELETI KIFEJEZÉSEKET RENDSZERSZERŰEN: PRAGMATIKAI MEGKÖZELÍTÉS

Dr. Kádár Zoltán Dániel

Jelen előadásomban azt tekintem át, hogy a japán tiszteleti kifejezéseket miként lehet rendszerszerűen leírni a nyelvi pragmatika segítségével. Számos hagyományos elmélet létezik a japán keigo kifejezések rendszerezésére és vizsgálatára, ám ezek a megközelítések általában a tiszteleti kifejezéseket japán-specifikus módon írják le. A nyelvi pragmatikai megközelítés lehetővé teszi, hogy a keigo-t más nyelvek tiszteleti kifejezéseivel parallel módon, replikábilis módon rendszerezzük. Előadásomban először e megközelítést tekintem át, majd – a megközelítést illusztrálандó – egy esettanulmányt mutatok be.

Kádár Zoltán Dániel az Academia Europae rendes tagja, az MTA doktora, a Dalian Idegennyelvi Egyetem professzora, illetve nemzetközi intézetvezetője, emellett az ELTE Nyelvtudományi Kutatóközpont kutatóprofesszora és a Maribori Egyetem professzora. Számos, a Cambridge University Presszel megjelent könyv és folyóiratcikk szerzője, valamint a Nemzetközi Pragmatika Szövetség tanácsadó testületének tagja.

AZ AIKIDÓ TERMINOLÓGIA KIHÍVÁSAI

Dr. Gottner Richárd Gábor

Eötvös Loránd Tudományegyetem

gottner.richard@btk.elte.hu

kulcsszavak: harcművészet, terminológia, fordítás, aikidó, aikidzsúdzsucu

Hazánkban az egyik legnépszerűbb japán harcművészet az Uesiba Morihei által alapított *aikidó*. Bár a modern *budó*-ágazatok (mint amilyen a *dzsúdó*, *karate*, *kendó*) közt is az egyik legfiatalabbnak számít, mégis mély kulturális gyökerekkel rendelkezik, a ruházat, eszközök és az edzésen használt nyelvezet egyaránt autentikus, a régi szamuráj időkre emlékeztető légkört teremt, mely a gyakorlók számára talán az egyik fő vonzerejét jelenti.

Ugyancsak e művészet autentikus, „japános” légkörét erősíti, hogy szemben más, hazánkban régebb óta fellelhető harcművészetekkel (mint a *dzsúdó* vagy a *dzsúdzsucu*), az edzésen használt terminusok, a technikák nevei nem kerültek lefordításra, azok az edzéseken eredeti japán nyelven hangzanak el. Ha viszont megvizsgáljuk ennek az okát, a kulturális vonzerőn túl hamar látható lesz, hogy egyrészt ezeknek a technikai neveknek a magyarra való lefordítása nem mindig egyszerű, másrészt pedig mind a különböző (akár hazánkban ismeretlen) irányzatok, mind pedig az *aikidó* korai formáját és közvetlen előzményét tekintve, nem is biztos, hogy egyáltalán lehet beszélni egységes *aikidó* terminológiáról.

Jelen előadásban bemutatom az *aikidó* gyökereit és fejlődését a terminológia tükrében, amellyel nyilvánvalóvá válhat, milyen kihívásokat jelent az *aikidó* technikai kifejezések használata és fordítása.

A RYŪKYŪI NYELVEK ALULRÓL ÉS FELÜLRŐL SZERVEZŐDŐ DIGITÁLIS NYELVI REVITALIZÁCIÓS ERŐFORRÁSAINAK ELEMZÉSE

Dr. Hidvégi Zsófia

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Távol-keleti Intézet

hidvegi.zsofia@btk.elte.hu

kulcsszavak: ryūkyūi nyelvek, nyelvi revitalizáció, nyelvi vitalitás, digitális eszközök

A veszélyeztetett nyelvekről és a nyelvi jogokról szóló globális diskurzus nemcsak Japán nyelvpolitikáját és nyelvtervezését formálta, hanem az őslakos közösségek nyelvmenedzsmentjét is. A 2000-es évek jelentős változást hoztak az őslakosok polgári aktivizmusában, ami a ryūkyūi kultúra reneszánszához vezetett (Heinrich & Hara 2015: 649). Ugyan a japán kormány nem ismerte el a nyelveket hivatalosan, vannak olyan államilag támogatott intézetek (pl. NINJAL), melyek jelentős adatbázisokat és szótárakat tartanak fenn és bővítenek a ryūkyūi nyelvekről. A bővülő közösségi média, a távoktatási eszközök, az egyre erősödő digitális kompetencia pedig lehetővé tette a nyelvközösség számára, hogy a saját szükségleteik és lehetőségeik szerint formálják a nyelvi revitalizációt a digitális közegben.

Jelen tanulmány célja, hogy megvizsgálja az open access digitális eszközök, források és terek felhasználhatóságát a ryūkyūi nyelvek revitalizációja szempontjából. A vizsgálat szempontjait a Tsunoda (2006) féle általános technikák, és a Lewis-Simon (2016) féle vitalitási faktorok adják. Az egyes digitális revitalizációs forrásokat aszerint lettek kategorizálva, hogy milyen nyelvi transzmissziós technikákra használhatóak fel, és hogy milyen vitalitás faktorokra vannak hatással. Az előzetes eredmények azt mutatják, hogy korlátozott a ténylegesen alulról jövő, közösségi revitalizációs szempontoknak megfelelő nyelvi forrás, erős az okinawai felé mutató standardosító hatás. Azonban a közösségi adatbázisok és projektek a nyelvelsajátítás mellett a motivációs, diverzitás és környezeti vitalitási faktorokra is hatással lehetnek.

Felhasznált irodalom:

- HEINRICH, Patrick, HARA, Kiyoshi, 2015. Linguistic and cultural revitalization. In: HEINRICH, Patrick MIRAYA, Shinsho, SHIMOJI, Michinori (eds.). *Handbook of Ryukyuan Languages*. Berlin: Walter de Gruyter. 649 – 684.
- LEWIS, M. Paul, SIMONS, Gary F. 2016. *Sustaining Language Use: Perspectives on Community-Based Language Development*. Dallas, Texas: SIL International.

TSUNODA Tasaku. 2006. *Language Endangerment and Language Revitalisation*. Berlin: Walter de Gruyter.

A JAPÁN MINT IDEGEN NYELV OKTATÁSÁNAK KERETRENDSZEREI AZ NYELVI IDEOLÓGIÁK SZEMSZÖGÉBŐL

Horváth Dávid

*Károli Gáspár Református Egyetem, Kelet-Ázsia Intézet, Japanológia Tanszék
Eötvös Loránd Tudományegyetem Nyelvtudományi Doktori Iskola*

horvath.david@kre.hu

kulcsszavak: japán mint idegen nyelv, nyelvoktatás, interkulturális kompetencia, interkulturális pragmatika

Az utóbbi években a japán mint idegen nyelv oktatásával kapcsolatos kutatásokban egyre nagyobb fókuszra kapnak olyan megközelítések, amelyek elmozdulnak a nyelvi kompetencia hagyományos, strukturális értelmezésétől a nyelvhasználat társadalmi és ideológiai beágyazottságának vizsgálata felé.

E megközelítések a nyelvtanulókat nem csupán nyelvi rendszerek elsajátítóiként, hanem a japán nyelvhez kapcsolódó ideológiák, például a homogén nyelvhasználat normája vagy a *native speaker bias* által meghatározott diskurzusokban részt vevő társadalmi szereplőkként értelmezik (vö. Heinrich et al. 2025). Ennek következtében a nyelvoktatás fókuszában is egyre hangsúlyosabban jelennek meg olyan kompetenciák, mint többek közt a szituációhoz illő udvariassági formák megválasztása, valamint az identitásalapú, a beszélő önazonosságával összhangban álló nyelvhasználat kialakítása.

Az elemzés középpontjában különböző oktatási keretrendszerek, mint a Közös Európai Referenciakeret (CEFR), a JF Standard, valamint a Nemzeti Alaptanterv állnak. A vizsgálat arra irányul, hogy e dokumentumok milyen módon és mértékben integrálják a nyelvhasználat társadalmi, pragmatikai és ideológiai dimenzióit.

Felhasznált irodalom:

Heinrich, Patrick, Florian Grosser, Saana Santalahti (szerk). *Ideologies of Communication in Japan: Speakers, Interaction and the Creation of Difference*. Vol. 180. Channel View Publications, 2025.

IDŐMETAFORÁK A NYUGDÍJRÓL SZÓLÓ ONLINE NARRATÍVÁKBAN

Hrabovszky Dóra

Károli Gáspár Református Egyetem, Kelet-Ázsia Intézet, Japanológia Tanszék

hrabovszky.dora@kre.hu

kulcsszavak: fogalmi metaforaelmélet, időmetafora, kognitív nyelvészet, nyugdíjas narratíva

Japán egy „szuper-előregedő” társadalom, ahol hagyományosan kiemelt jelentősége van az egyén szakmai identitásának (Hirano et al., 2022, p. 2). A nyugdíjba vonulás – más karrierátmenetekhez hasonlóan – jelentős életesemény, amely számottevő pszichológiai következményekkel jár az egyén számára, az ehhez való alkalmazkodás összetett folyamatát pedig számos kutatás vizsgálja (Akkermans et al., 2024, p. 3). Az előadás a nyugdíjhoz kapcsolódó online diskurzusokban megjelenő időmetaforákat vizsgálja, különös tekintettel a ’mozgó idő’ (*Moving Time*) és a ’mozgó én’ (*Moving Ego*) metaforikus mintázatokra. A kutatás a kognitív nyelvészet elméleti keretére, elsősorban a fogalmi metaforaelméletre (Conceptual Metaphor Theory) épít, amely szerint az időhöz hasonló absztrakt fogalmak gyakran konkrétabb, tapasztalati tartományon keresztül konceptualizálódnak. A vizsgálat célja annak feltárása, hogy a japán nyugdíjjal kapcsolatos narratívákban milyen metaforikus szerkezetek jelennek meg az idő értelmezésében, és ezek milyen viszonyban állnak a korábbi kutatások által leírt mintázatokkal. Noha a metaforaelmélet szociolingvisztikai dimenzióinak feltárása nem képezi jelen kutatás közvetlen fókuszát, rámutat a fogalmi metaforaelmélet szociolingvisztikai alkalmazhatóságának lehetőségeire különböző diskurzusközösségek mintázatainak vizsgálatában. Az elemzés korpuszát elsősorban japán online fórumokból és blogokból származó szövegek alkotják, a metaforikus kifejezések azonosítása pedig a MIPVU (Metaphor Identification Procedure Vrije Universiteit) módszer alkalmazásával történt (Steen et al., 2019), kiegészítve kulcsszó-alapú keresési stratégiával.

Bár a kutatás korlátozott méretű korpuszon alapul, az eredmények hozzájárulhatnak a japán időmetaforák diskurzusalapú vizsgálatához, valamint további metaforakutatások alapjául szolgálhatnak a jövőben.

Felhasznált irodalom:

Akkermans, J., da Motta Veiga, S. P., Hirschi, A., & Marcinak, J. (2024). *Career transitions across the lifespan: A review and research agenda*. Journal of Vocational Behavior, 148, 103957. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2023.103957>

Hirano, Y., Tamagawa, R., & Matsumoto, T. (2022). Factors influencing the psychological independence of retired community-dwelling older adults in Japan. *Frontiers in Psychology*, 13. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.1004645>

Steen, G. J., Dorst, A. G., Herrmann, J. B., Kaal, A. A., Krennmayr, T., & Pasma, T. (2019). MIPVU: A manual for identifying metaphor-related words. In S. Nacey & W. G. Reijnerse (Eds.), *Converging evidence in language and communication research* (pp. 23–40). John Benjamins.

KORAI JAPÁN NYELVEMLÉKEK A KOFUN-KORI KARDFELIRATOKON: AZ INARIYAMA ÉS ETA FUNAYAMA KARDOK VIZSGÁLATA

Dr. Lázár Marianna

Károli Gáspár Református Egyetem, Kelet-Ázsia Intézet, Japanológia Tanszék

lazar.marianna@kre.hu

kulcsszavak: kanji, klasszikus kínai, japán nyelvmemlék, kardfelirat, halomsír

A japán írásbeliség korai történetének egyik legfontosabb forráscsoportját a Kofun-kor (kb. i. sz. 3–7. század) régészeti leletei között előkerült feliratos tárgyak alkotják. Különösen jelentősek azok a vasfegyverek, amelyek hosszabb kínai nyelvű feliratokat hordoznak, és amelyek közül kiemelkedik a Saitama prefektúrában feltárt Inariyama-kofun vas kardja, valamint a Kumamoto prefektúrában talált Eta Funayama-kofun fegyvere. Ezek az 5. századra keltezett feliratok a Japán-szigetek legkorábbi, hosszabb szöveges írásos emlékei közé tartoznak, és fontos adalékot szolgáltatnak a korai japán állam kialakulásának, valamint a kínai írásrendszer japán adaptációjának vizsgálatához.

Az előadás célja e két kardfelirat nyelvészeti és filológiai elemzése, különös tekintettel arra, hogy miként jelennek meg bennük a klasszikus kínai írás nyelvi és stilisztikai sajátosságai, illetve milyen mértékben mutathatók ki bennük a japán nyelvi struktúrákhoz való alkalmazkodás jelei. A vizsgálat kitér a szövegek nyelvi sajátosságaira, a személy- és rangnevek lejegyzésére, valamint arra a kérdésre is, hogy a feliratok mennyiben tekinthetők tisztán klasszikus kínai nyelvű szövegeknek, illetve tükrözik-e vajon a korai japán nyelv és a kínai írás közötti érintkezés folyamatát.

Az előadás továbbá röviden áttekinti a feliratok történeti és régészeti kontextusát, különös tekintettel az elit reprezentációjára, a hatalmi legitimációra és a kontinensről érkező írásbeliségi hagyományok szerepére. A kardfeliratok vizsgálata így nemcsak a japán írásbeliség kezdetének kérdéseire járul hozzá, hanem a korai japán államiság, az írásbeliség közvetítésének mechanizmusai és a nyelvi-kulturális adaptáció folyamata szempontjából is új megvilágításba helyezheti a Kofun-kori Yamato állam és a kelet-ázsiai íráskultúra kapcsolatát.

A JAPÁN ÍRÁSREFORMOK MAJDNEM ELFELEDETT 'MOSTOHAGYEREKE': A RÓMADZSI

Máté Zoltán Imre

Károli Gáspár Református Egyetem, Kelet-Ázsia Intézet, Japanológia Tanszék

mate.zoltan@kre.hu

kulcsszavak: nyelvi tervezés, írásreform, „Romaji no tsuzurikata” (1954, kunreishiki), új kunreishiki (2025), Hepburn átírás, Kulturális Tanács Japán Nyelvi Részleg Rómadzsi Albizottság

A Meidzsi restaurációt követően a japán nyelv – elsősorban az írott nyelv – megreformálására számos javaslat született, kezdetben egyének, majd civil csoportosulások, végül a kormányzat részéről is. Noha ezek részben, gyakorlati megvalósítására csak a II. világháború után került sor, összességében elmondható, hogy az írásreformok középpontjában vitathatatlanul a kandzsi-írás problematikája állt (kandzsi listák), kiegészülve a kana írásjegyek használatára vonatkozó egyéb rendeletekkel (modern kana helyesírás/hiragana/, jövevényszavak írásmódja/katakana).

Noha a latin betűs írás (rómadzsi) több száz éve játszik kisebb-nagyobb szerepet Japánban, és manapság szerves része a japán írásrendszernek, valahol mégis mindig másodrendű problémának tekintették. Az utolsó szabályozó rendelet kihirdetése (1954) óta több, mint 70 év telt el, és azóta kiderült, hogy a rendelet tartalma kissé elavult, megérett az újragondolásra.

Előadásomban rövid történelmi visszatekintés után bemutatom a nyelvi problémák kezelésének általánosan érvényes hivatalos menetét, eljárásrendjét Japán esetében, röviden ismertetem a rómadzsi szerepét/ használatát a mai japán hétköznapiakban, a régi rendelet által nyitva hagyott kérdéseket, illetve bemutatom az új rendelet megoldási javaslatait.

THE ILLUSION OF EQUIVALENCE: SEMANTIC DIVERGENCE IN JAPANESE AND TRADITIONAL CHINESE N2 VOCABULARY

Domonkos Nemes

Károli Gáspár University of the Reformed Church in Hungary

domonkosnemes@gmail.com

keywords: Japanese-Chinese contrastive linguistics, lexicology, kanji-hanzi divergence, Japanese as a Foreign Language

This pilot study examines semantic divergence between Japanese kanji compounds and Traditional Chinese hanzi words in JLPT N2-level vocabulary, challenging the assumption that shared script equals shared meaning. The study draws on selected chapters of the *Shin nichiken kanshō tango N2* a Taiwanese published JLPT preparation textbook, containing parallel Japanese and Traditional Chinese entries.

This study applies a systematic lexical comparison methodology, cross-referencing entries against Japanese and Chinese dictionary definitions and written language corpora to verify semantic and register values independently. The central hypothesis is that the dominant divergence pattern is not total semantic reversal, as commonly illustrated by canonical examples such as *tegami* and *shouzhi* 手紙 ('letter' and 'toilet paper'), but more subtle connotative and register based differences that remain largely unaddressed in standard pedagogical materials.

A preliminary divergence taxonomy is proposed, distinguishing the different types of semantic divergence. Findings suggest that register and connotative divergence account for the majority of cases, posing a higher risk than dramatic reversals precisely because they evade explicit instruction. Implications for Japanese language pedagogy in Chinese educational contexts are discussed, and directions for a full-scale corpus study are outlined.

A FORDÍTÓI INTERJÚK MINT PARATEXTUSOK A JAPÁN- MAGYAR SZÉPIRODALMI FORDÍTÁSBAN

Dr. Samu Veronika

Károli Gáspár Református Egyetem, Kelet-Ázsia Intézet, Japanológia Tanszék

samu.veronika@kre.hu

kulcsszavak: fordítói hang, paratextus, szépirodalmi fordítás, olvasói recepció, japán irodalom

Az elmúlt években a fordítástudomány egyre nagyobb figyelmet fordít a szépirodalmi fordítás emberi aspektusaira, különösen a fordító aktív, döntéshozó szerepére, valamint a „láthatatlan” fordító hagyományos képének újragondolására.

Kutatásunkban a fordítókkal készült interjúkat paratextuális forrásként értelmezzük: olyan diskurzív térként, amelyben a fordító a fordított szövegen kívül, közvetlenül hallatja hangját, és megszólalásai az olvasói értelmezést is alakít(hat)ják.

A vizsgálat középpontjában Erdős György áll, akinek munkássága meghatározó szerepet játszott a (kortárs) japán irodalom – köztük Murakami Haruki – hazai recepciójában. A kutatás célja egyrészt az Erdőshöz köthető „fordítói hang” azon összetevőinek azonosítása, amelyek befolyásolták, miként jutott el Murakami életműve a magyar olvasóközönséghez, másrészt az interjúban megjelenő, a fordítási folyamattal és a fordítói döntéshozatallal kapcsolatos fontos megállapítások feltárása.

Az elemzés Erdős Györggyel készült interjúkra épül, amelyeket két szempont alapján választunk ki: az interjúk reflektálnak a fordításra mint tevékenységre, valamint tartalmazzanak Murakami műveire vagy alkotói hitvallására vonatkozó megállapításokat. Az adatokat fordításon belüli és fordításon kívüli kategóriákba rendezzük: előbbiek a szövegközpontú fordításvizsgálatot, utóbbiak az olvasói recepció alakítására vonatkozó értelmezéseket támogatják.

Az előadás célja, hogy a fordító hangjának középpontba állításával hozzájáruljon a szépirodalmi fordítás emberi dimenzióinak árnyaltabb megértéséhez, ami a gépi fordítás térnyerésének korszakában különösen időszerű.

KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZÖTTI JAPÁNNYELV-OKTATÁS MAGYARORSZÁGON

Dr. Sato Noriko

Budapesti Gazdaságtudományi Egyetem

satobbs@gmail.com

kulcsszavak: japánnyelv-oktatás, két világháború között, japán barát turanisták, ismeretlen tények

Az első világháború előtti magyarországi japánnyelv-oktatásról és a tananyagokról az utóbbi időben számos kutatási eredmény született. Ezzel szemben a két világháború közötti időszakot illetően ugyan vannak kutatások, de még sok tekintetben hiányosak az ismereteink.

A magyarországi japánnyelv-oktatás 1894-ben indult a kolozsvári egyetemen, és a két világháború közötti időszakban Budapesten és Debrecenben folytatódott egyetemeken és civil szervezetekben. A második világháborút követően azonban 1957-ig nem indult újra japánnyelv-oktatás. Ez a megszakadás arra vezethető vissza, hogy a kezdeti időszaktól a két világháború közötti időszakig a japán nyelvet elsősorban lelkes japán barát turanisták oktatták és ezeket a törekvéseket a japán kormány is támogatta. A kommunista hatalom ezt nem nézte jó szemmel.

Az előadásban a két világháború közötti időszak japánnyelv-oktatását szeretnénk újra megvizsgálni Magyarországon eddig nem nagyon ismert tények segítségével a következő szempontok szerint: milyen történeti háttér mellett, kik, mikor, hol és milyen körülmények között tanítottak japán nyelvet Magyarországon. A vizsgálat alapját korabeli kiadványok, dokumentumok, korábbi kutatások, magyar és japán visszaemlékezések képezik. Az előadás rávilágít az ideológia és a hatalom külpolitikája által támogatott idegennyelv-oktatás következményeire magyar példákon keresztül.

A SZÖVEGKOHÉZIÓ CÉLNYELVI MEGALKOTÁSA ÉS ÚJRATEREMTÉSE JAPÁN–MAGYAR MŰFORDÍTÁSBAN

Slánicz Balázs

Károli Gáspár Református Egyetem, Japanológia Tanszék

essbalazsnulaketto@gmail.com

kulcsszavak: fordítási szöveg, szövegszintű jelenségek, szövegkohézió, fordítási szövegelemző modell, szövegszintű fordítási stratégiák

A fordítástudomány különböző ágazatai a rokon tudományterületekkel együttműködve gyakran teszik meg kutatási tárgyuknak a fordítási szöveget (vö. Károly 2007). Ez részben a fordítási folyamat összetettségével és egyediségével magyarázható – a fordítási szöveg számtalan, a folyamatot befolyásoló tényező nyomán és nem utolsó sorban a forrás- és célnyelv együttes működtetésének eredményeként jön létre. A fordítási szövegben megjelenő szövegszintű jelenségek vizsgálata izgalmas eredményekkel kecsegtet a szövegnyelvészet és a fordítástudomány számára egyaránt.

Előadásomban ezen két tudományterület elméleti és módszertani apparátusát felhasználva vizsgálom a szövegkohézió célnyelvi meg- és újrateremtését egy japán–magyar műfordítás tükrében, legfőképp Károly (2014) fordítási szövegelemző modelljére, valamint Halliday és Hasan (1976), illetve Halliday és Matthiessen (2004) kohéziós modelljére támaszkodva. Céлом a nyelvpárspecifikus kohézióeltolódások vizsgálata és bemutatása, valamint az adott nyelvpárra és szövegtípusra jellemző szövegszintű fordítási stratégiák feltárása és elemzése, leíró szemlélettel, funkcionális megközelítésben. Minthogy ezen stratégiák elengedhetetlenek ahhoz, hogy koherens célnyelvi szöveget hozzunk létre, bízom benne, hogy a bemutatott eredmények nem pusztán a további vizsgálódások körvonalazásához járulnak hozzá, hanem hasznára válhatnak bárki számára, aki a japán nyelvvel, illetve japán–magyar fordítással foglalkozik.

DIRECTIONAL AND LOCATIVE CASE MARKERS IN JAPANESE AND KOREAN: A TYPOLOGICAL COMPARISON

Száz Marianna

Károli Gáspár University of the Reformed Church in Hungary

szaz.marianna49@gmail.com

kulcsszavak: Japanese–Korean comparative linguistics, agglutinative languages, case particles, language contact, typology

Japanese and Korean are agglutinative languages in which grammatical relations are largely expressed through particles. One point of comparison is the Japanese particle $\wedge$ (*e*) and the Korean particle $-에$ (*-e*), which both function as markers of direction or goal in sentences describing movement, as illustrated in examples such as 学校へ行 $\wedge$ (*gakkō e iku*) and 학교에 가요 (*haggyo-e gayo*), meaning “to go to school”. This functional and phonetic similarity raises the question of how the two languages encode direction, location, and related grammatical relations through their particle systems.

This paper examines these elements from a typological perspective, analyzing them as case particles or postpositional markers in modern standard Japanese and Korean. The study employs a comparative typological analysis based on example sentences and grammatical descriptions of particle usage. The comparison considers the broader systems in which these markers occur. In Korean, $-에$ (*-e*) forms part of a related set including $-에서$ (*-eseo*) (location of action), $-에게$ (*-ege*) (recipient or indirect object), and the honorific subject marker $-께서$ (*-kkeseo*), which encodes respect toward the subject. Japanese, by contrast, distributes comparable meanings across particles such as $\wedge$ (*e*), $に$ (*ni*), and $で$ (*de*) and does not employ a particle that simultaneously marks honorification.

The analysis highlights structural differences in how the two languages organize directional, locative, and honorific relations within their particle systems.

A KOLLEKTÍV TRAUMATIZÁCIÓ NYELVI MARKEREI JAPÁN NÉPHISTÓRIAI SZÖVEGEKBEN

Szemerey Márton

Károli Gáspár Református Egyetem, Kelet-Ázsia Intézet, Japanológia Tanszék

szemerey.marton@kre.hu

kulcsszavak: nyelvi markerek, kollektív traumatizáció, érzelemszavak, ágens, értékelő kifejezések

Az elmúlt három évtizedben egyre nagyobb szerep jut a nyelvi markerek kvalitatív és kvantitatív elemzésének a kollektív identitásra irányuló kutatásokban. Ez a kutatási paradigma módszertani szempontból jól kiegészíti a különböző kérdőíves eljárásokat, mivel lehetővé teszi a csoportidentitás hordozójának tekintett történeti narratívák nyelvhasználatának árnyalt vizsgálatát a legkülönbözőbb műfajú szövegek esetében. Az identitás mélyrétegéhez köthető reprezentációs alakzatok, amelyek a túlnyomóan tudatos figyelmi kontroll nélkül alkalmazott nyelvi markerekben is megmutatkoznak, magukba sűrítik a csoporttörténet legjelentősebb eseményeinek közösen kialakított értelmezését, és közvetítik azt a fiatalabb generációk számára. Az előadásban a második világháborúról szóló, japán egyetemisták által írt néphistóriai szövegek elemzésén keresztül mutatom be, hogy egyes nyelvi markerek elemzése hogyan segít jobban megérteni a japán nemzeti identitás részévé vált kollektív traumák összetett jelenségét.

SZAVAK HATÁROK NÉLKÜL: A JAPÁN JÖVEVÉNYSZAVAK DINAMIKÁJA

Szántai Patrícia

ELTE BTK Nyelvtudományi Doktori Iskola Japanológia Program, PhD 1. évfolyam

patriciaszantai@gmail.com

Kulcsszavak: jövevénytör, wasei eigo, nyelvi kölcsönzés, populáris média

A tanulmány a jövevénytörök (és részben a *wasei eigo*) szerepére, funkciójára és a honosítási folyamatra helyezi a hangsúlyt a japán populáris médian belül, pontosabban egy valóságshow korpuszát vizsgálva. A japán társadalom fejlődésével és változásával a jövevénytörök aránya is megnőtt, használati gyakoriságuk pedig korosztályonként és nemenként eltérő, mely a média tartalmakon keresztül is vizsgálható. A tanulmányban szereplő adatokat a népszerű japán valóságshow, a Terasu Hausu Tōkyō 2019 – 2020 szolgáltatotta. Az alkalmazott módszertan a megfigyelésen alapuló kézi annotáció segítségével felállított korpusz kor és nem szerinti statisztikai elemzése. A statisztikai elemzésen és értékelésen túlmenően a tanulmány érinti az általános honosítási szabályszerűségeket a japán nyelvi kölcsönzés során. Az elméleti háttér Irwin (2011), Stanlaw (2004), Seargeant (2009) és Miller (1998), stb. munkássága biztosította. A tanulmány alátámasztotta azt a korábban már megfigyelt jelenséget, hogy a jövevénytöröket – köztük is elsődlegesen az angol eredetűket – a huszonéves fiatal, felnőtt korosztály használja, mely szavak sok esetben szemantikai változáson esnek át. Azonban a nemek közötti eltéréseket a tanulmány nem találta egységesnek, ami azt jelzi, hogy a nemek között megmutatkozó szóhasználati különbség vizsgálata önmagában nem elegendő és további kutatások szükségesek.

Felhasznált irodalom:

Grant, A. P. (2015). Lexical borrowing. In: *Oxford Handbook of the Word*. Edited by John R. Taylor. Oxford: Oxford University Press, 431–444.

Irwin, M. (2011). *Loanwords in Japanese*. Amsterdam: John Benjamin Publishing Co.

Kay, G. (1995). English Loanwords in Japanese, *World Englishes*, Volume 14, Issue 1, 67–76.

Loveday, L. (1996). *Language Contact in Japan*. Oxford: Oxford University Press.

MacGregor, L. (2003). The language of shop signs in Tokyo, *English Today*, Volume 19, Issue 1, 18–23.

Miller, L. (1998). Wasei Eigo: English "loanwords" Coined in Japan. In: *The life of language: Papers in linguistics in honor of William Bright*. Edited by Jane Hill, P.J. Mistry & Lyle Campbell. Mouton De Gruyter: The Hague 123–139.

Pratiwi, D.A., Ayunita, L. (2023). Exploring the role of English Japanese-style in A Japanese Drama: *Gairaigo* and *Wasei-Eigo*. *LANGUAGE HORIZON: Journal of Language Studies*. 11(1), 45–56.

Rebuck, M. (2002). The function of English loanwords in Japanese. *NUCB Journal of Language Culture and Communication*, Volume 4, Issue 1, 53–64.

Seargeant, P. (2009). *The Idea Of English in Japan - Ideology and the Evolution of a Global Language*. Bristol, UK: Multilingual Matters.

Stanlaw, J. (2004). *Japanese English: Language and Culture Contact*. Hongkong: Hongkong University Press.

A JLPT ÉS A KER SZINTJEINEK MAGYARORSZÁGI MEGFELELTETÉSEI – DIÁKOK ÉS TANÁROK SZERINT

Tóth Balázs

Károli Gáspár Református Egyetem, Kelet-Ázsia Intézet, Japanológia Tanszék

toth.balazs0203@gmail.com

kulcsszavak: japánnyelv-oktatás, JLPT, KER, nyelvvizsgaszint-megfeleltetés

Kutatásomban a JLPT japánnyelv-vizsga és a Közös Európai Referenciakeret (KER) szintjeinek megfeleltetését vizsgálom magyarországi kontextusban. A téma aktualitását az adja, hogy a JLPT 2025-ben közzétett egy hivatalos megfeleltetési táblázatot a KER szintjeihez, és a JLPT-okleveleken most már szerepelni fog a KER szerint is egy javasolt minősítés. Eközben a magyarországi nyelvvizsga-honosítási gyakorlat pedig ettől részben eltérő besorolásokat alkalmaz. Kutatásom célja annak feltárása, hogy ezek a megfeleltetések hogyan jelennek meg a hazai gyakorlatban, valamint hogyan gondolkodnak róluk a japántanulók és a japánnyelv-tanárok.

A vizsgálat részeként két kérdőíves pilotkutatást végeztem. Az első kérdőívben (2024) japánul tanuló diákok saját nyelvi szintjüket jelölték meg a JLPT és a KER rendszerében, ami lehetővé tette annak vizsgálatát, hogy milyen szintmegfeleltetéseket feltételeznek a két rendszer között. A második kérdőívben (2026) Magyarországon oktató japánnyelv-tanárok sorolták be a JLPT szintjeit a KER szintjeihez, valamint személyes véleményüket is megosztották a megfeleltetés kérdéséről.

Az eredmények alapján mind a tanulók, mind a tanárok egy része magasabbra becsüli a JLPT szintjeit a KER szerint, mint a 2025-ben bevezetett hivatalos táblázat. Ennek egyik lehetséges oka, hogy a JLPT megfeleltetése kizárólag nyelvi kompetenciákon alapul, és nem veszi figyelembe a KER-ben hangsúlyos szociopragmatikai kompetenciákat, míg Magyarországon az utóbbi aspektus hangsúlyosabb lehet. Egy másik ok lehet, hogy itthon a megfeleltetések kialakításakor fontos szempont volt az is, hogy négy év tanulás után realisztikusan milyen szintet érhet el egy magyar nyelvtanuló. Az előadásban kitérek azokra a problémákra is, amelyek a japán nyelv, illetve egy kizárólag receptív készségeket mérő vizsga KER-szintekhez való illesztése során merülnek fel. Az előadás fő célja ugyanakkor az, hogy a már meglévő szintmegfeleltetéseket tudatosítsuk a diákokban (és a tanároknál), árnyaljuk e szintek értelmezését a köztudatban.

POLITENESS ÉS KEIGO

MIÉRT VAN SZÜKSÉGE A JAPÁNOKNAK A KEIGÓRA?

Dr. Wakai Seiji

Károli Gáspár Református Egyetem, Kelet-Ázsia Intézet, Japanológia Tanszék

wakai.seiji@kre.hu

kulcsszavak: keigo, politeness, szaszete itadaku, baito-keigo, megnyugvás rendszere

A japánok többsége nehéznek találja a keigo használatát, mégis szinte mindenki szükségesnek tartja azt. Mi magyarázza ezt az ellentmondást?

A politeness olyan nyelvi figyelmesség, amely egy adott helyzetben védi a másik felet a sérelemtől. A keigo a politeness egyik formájának tekinthető, azonban annál többről van szó. Míg Magyarországon a közvetlenség és a kapcsolatépítés ad biztonságérzetet, Japánban a személyes határok (territórium) tiszteletben tartása a legfontosabb. A japánok számára a keigo olyan, mint egy „kopogtatás” az ajtón; jelzi, hogy a beszélő nem kíván hivatlanul belépni a másik fél lelki terébe. Ez a nyelvi eszköz tehát túlmutat az egyszerű udvariasságon: egy olyan társadalmi mechanizmus, amely a távolság megőrzésével teremt biztonságos kommunikációs közeget — ez Takiura Masato szerint a japán társadalom „megnyugvás rendszere”.

Ez a pszichológiai háttér magyarázza az olyan nyelvtanilag vitatott formák fennmaradását is, mint a „~sasete itadaku” vagy a „baito-keigo”. Ezek azért élnek tovább, mert segítenek elkerülni a tolokodás látszatát, és csökkentik a beszélő felelősségének érzetét. A japánok rendkívül félnek attól, hogy akaratlanul megsértik mások személyes terét, ezért a keigo védőpajzsként is funkcionál.

Az előadás nyelve japán, és a mesterképzés keigo-kurzusának tartalmából is merít. Aki kíváncsi a mesterképzés óráira, jöjjön el bátran!